

Становище

за дисертационния труд на Първан Симеонов Първанов „Радикална популистка десница в съвременна Швейцария, Полша и България (сравнителен анализ)” за присъждане на образователната и научна степен „доктор по политология“

В дисертационния си труд Първан Симеонов, макар че почва работа по него преди десетилетие, потвърждава актуалността на изследваната тема, въпреки че тогава се базираше на различна от днешната историческа реалност. Ако тогава, когато авторът започва изследванията си в връзка с дисертацията, темата за популизма беше лимитирана до отделни партии и държави, предимно в Източна и Централна Европа, то днес тя прониква във всички европейски държави и придоби нови измерения. Това обаче прави изследването на Първанов още по-интересно, защото потвърждава някои от изводите направени от него в различни публикации преди редица години. Ако Швейцарската народна партия, партията „Право и справедливост“ в Полша и „Атака“ в България преди повече от десет години са опозиционни партии, то днес и трите са част от управлението на своите страни и доказват възхода на радикалния популизъм като част от цялостен европейски процес. Сравнителният анализ, който Първанов прави доказва, че въпреки разликите в степента на радикализъм, различните подобни партии в различните части на Европа са част от едно общо пространство, което има нужда от по-адекватно описание.

Основната част на първите две глави пресъздава наблюденията и изводите на автора, публикувани още преди близо десетилетие. Предвижданията в тях се оказват верни, макар към онзи момент да бяха сравнително нови.

Още с първите си публикации по темата преди близо десетилетие авторът настоява, че именно социо-културната ос на партийното пространство, а не толкова позиционирането по икономическата ос „ляво - дясно“, е по-надеждният ключ на анализ на разглежданите в дисертацията формации.

Авторът откликва на необходимостта от по-прецизно идеологическото определяне на този тип партии и изработване на ясна концептуална основа – доколкото теоретичните

подходи към този момент са многобройни и това всъщност намалява общата им евристична стойност.

Друг проблем, който той засяга е съпоставимостта между този тип партии в страните от Западна Европа и по-новите страни членки на Европейския съюз от Централна и Източна Европа (ЦИЕ) – където общественият контекст е различен. Състоятелен е опитът да се разсъждава върху възможността за очертаване на концептуална база за съпоставка между партии от Западна Европа и партии в по-новите страни членки на ЕС, спрямо които се използват идентични термини, каквито са популизмът, национализмът, радикализмът и т.н.

Предмет на изследване в дисертацията е идеологическото позициониране в пространството за партийна надпревара на разглежданите партии. Преди всичко направен е опит да се докаже хипотезата, че програмните позиции на политическите актьори в разглежданото пространство действително извеждат на преден план социокултурните въпроси (и по този начин е намалено значението на икономическите позиции). Те позволяват, според автора, утвърждаването на по-надежден на фона на други, вариант за класифициране и анализ на тези партии. Това е водеща теза в труда, която е важен принос на автора.

Сред основните задачи на дисертационния труд е да се открият най-общи сходства и отлики в позиционирането на трите партии според пространствените измерения на партийна надпревара, отбелязани в разглежданите в дисертацията теории. При пълно съобразяване на отчетливите различия между трите общества, както и на спецификата на трите партийни системи се търсят индикатори за най-общото разположение на трите партии в политическото пространство.

Наблюденията са допълнени с анализ на релевантната литература, в който се намират още индикации по разглежданите теми. По този начин се получават изводи за приликите и разликите в програмните позиции на трите партии към момента на ключови за тях общи избори в трите страни. Изведени са някои хипотези, които биха могли да бъдат подложени на по-нататъшна емпирична верификация и анализ и да послужат като основа за теоретични обобщения по отношение на подобни партии в партийните системи в страните от Европа.

Наложеният в литературата подход за изучаване на въпросните партии преимуществено през понятията за популизъм е преосмислен. Без да бъде отричано, популисткото обяснение е ревизирано, за да се потърси по-ясна идентификация в полето на консервативността.

Разгледано е общото поле на популизма, като е критикувана обяснителната сила на това понятие (както и на други популярни обяснителни модели), за да фокусира вниманието върху необходимостта от ясно идейно позициониране на разглежданите тук партии. След това е мотивирана съпоставимостта в „източния“ и „западния“ случай в Европа, за да се потърси подходящ модел на сравнимост и са предложени общи начала за типология на въпросните партии, които да послужат за основа на последващи изследвания.

В крайна сметка, в дисертацията е обоснован един опит за по-точен подход в класифицирането на партиите, които обикновено се числят към радикалната популистка десница, базиран най-вече на социокултурното измерение на пространството за партийна надпревара.

Изследването доказва хипотезата, че отнесени към ситуационните особености на трите общества, и при уточнение на различната степен на въвличеност във властта, и спрямо спецификите на съответните партийни системи, трите партии играят сходна роля в своите страни и се явяват част от един и същи процес. Този процес може да се обозначи именно като консервативност (в потенциална опозиция с прогресивност, например) – доколкото това се явява и синтезът на програмните позиции на разглежданите партии: противопоставяне на съвременната посока на обществена промяна, насочена към либерализация, алтернативни стилове на живот и намаляване на обвързващата сила на колективни идентичности и пр.

Именно това измерение и модел на позициониране са открити в дисертацията като удачни в този момент за описване на разглежданите явления. Те помагат за превъзможване на някои терминологични въпроси свързани с темата за популизъм.

Авторът е направил успешно изследване на трите посочени политически партии и допринася за дискусията по твърде популярната и важна тема днес – за така нар. популизъм.

Предлагам на научното жури да присъди научната степен доктор по политология на
Първан Симеонов.

Проф. Георги Карасимеонов
Доктор на философските науки

София
29 септември 2019 г.